

Forfatter: Bording, Anders

Titel: Digte. - 1984

Citation: Bording, Anders: "Digte. - 1984", i Bording, Anders: *Digte. - 1984*, udg. af ERIK SØNDERHOLM, Det Danske Sprog- og Litteraturselskab, 1984-86, s. XXV.
Onlineudgave fra Arkiv for Dansk Litteratur: <https://tekster.kb.dk/text/adl-texts-bording01val-shoot-idm140114470216576.pdf> (tilgået 25. april 2024)

Anvendt udgave: Digte. - 1984

Principper for tekstredaktionen

Ved drøftelserne i 1971-72 om udgaven var det en fast forudsætning, at Bording-udgaven i principper skulle lægges så tæt som muligt op ad Selskabets andre udgivelser fra det syttende århundrede, specielt Kingo- og Worm-udgaverne. Digtafdelingen skulle derfor bestå af to bind, et tekstbind og et kommentarbind efter de to nævnte udgavers principper. I modsætning til det wormske forfatterskab var omfanget af det bordingske ikke helt så svært af bestemme og lignede i den henseende mere Kingos, hvis man vil se bort fra hyrdedigtene. Langt de fleste af Bordings lejlighedsdigte foreligger i bevarede førstetryk fra Bordings egen hånd og en hel del endda i Bordings egenhændige versioner i en række bevarede kladdebøger fra årene 1665-70. Imidlertid var det et ikke ukendt fænomen i det syttende århundrede, at ikkepoetisk begavede mennesker bestilte lejlighedsdigte hos en kendt poet som for eksempel Dorus (alias Claus Bang) eller hos Bording i deres eget navn, ganske specielt til brug i de yndede ligprædikener, hvor de lige så selvfølgelig optræder under bestillerens navn, thi han havde jo købt og betalt digtet for at glæde en eller anden grånet arvetante eller -onkel, som endnu sled livet hen, men kunne glæde sig ved at se hen til en lignende lyrisk mindstøtte, når tiden var moden. I langt de fleste tilfælde må man i dag renoncere på en solid forfatterbestemmelse, og dermed falder grundlaget bort for at medtage sådanne digte i nærværende udgave. En enkelt undtagelse er gjort med et par i øvrigt ubetydelige smådigte i Ejler Holcks og hans søns navne, idet Bordings rolle som denne families hus- og hyldestdigter gør det rimeligt at antage, at han nok er ophavsmanden.

Udgiveren har i denne sammenhæng kasseret alle de digte, som 1735-udgaven optager i bind IIs Anhang trods trykkes utvetydige oplysninger om, at ophavsmanden er Vitus Bering. Rostgaard, der kendte og havde udgivet Berings latinske digte, har ganske åbenbart ment, at en sådan latinist som Bering ikke digtede på dansk, og da hans danske stil ubestrideligt kan have nogen lighed med Bordings, hvis metriske lethed han besidder, har Rostgaard uden nærmere undersøgelse af de ofte sære konsekvenser valgt at overføre det beringske forfatterskab på dansk til Anders Bording; dette er imidlertid en fundamental fejltagelse, og en undersøgelse af materialet beviser, at Vitus Bering er ophavsmand til disse digte; Berings danske forfatterskab synes dog at være yngre end den ældste del af Bordings digte, således at det er rimeligt at antage, at ligheden stilistisk set beror på en indflydelse fra Bording. En enkelt oversættelse af Søren Terkelsen (Vel den, der er fra høje Sager) slap ved et uheld ind i 1735-udgaven, men er selvfølgelig udelukket her. I fortalen 1735 kunne Gram fastslå, at det i tiden uhyre populære digt »Studenternes meget ondt og sildig godt«, der i tryk og håndskrifter gik under Bordings navn, ikke var af ham, thi forfatteren var fynbo; den rigtige digter findes indkredset i Dansk Barokdigtning II (1971), p. 110ff.

XXVI

Men i øvrigt er det indlysende, at 1735-udgaven, der bygger på Rostgaards to trykte værkfortegnelser fra 1703 og 1706, og som hviler på Bording-specialisten Peder Terpagers viden, har været rettesnor, specielt med hensyn til hyrdedigtene. I en række håndskrifter på Det Kongelige Bibliotek findes der et ukendt antal hyrdeviser, sikkert nærmere 1000 end 500, men da stilen gennemgående er aldeles upersonlig, og da digterne bygger deres digte over nogle ganske få modeller, der blot er forskellige i henseende til tilvejebringelsen af digtets hovedsituation: klagesangen, er det nærmest halsløs gerning at begynde at forfatterbestemme; for Bordings vedkommende vanskeliggøres hele problematikken yderligere deraf, at hans hyrdeviser normalt optræder lige så anonymt i disse håndskrifter som alle de øvrige, således at udskillelsen beror på Terpager-Rostgaards indsats. De havde til gengæld den fordel at være 275 år nærmere kilden end nærværende udgiver; Bording har dog nogle specielle træk her og der (for eksempel en vis usikkerhed med hensyn til pareernes rollefordeling), der har gjort det rimeligt at forøge bestanden en smule.

Mens 1735-udgaven stort set kun arbejder med tre »genrer«: lejlighedsdigte, salmer og hyrdeviser, bliver digtene i nærværende udgave underinddelt på samme måde som i Kingo- og Worm-udgaverne. Hvilket princip man end vælger, vil det imidlertid desværre ofte vise sig vanskeligt eller upraktisk at være aldeles konsekvent, thi dette ville indebære, at det samme digt helst skulle placeres i to-tre undergrupper. I sådanne tilfælde har jeg truffet et valg; som eksempel kan nævnes, at bryllups- eller mindedigte til kongehuset placeres under gruppen: Digte til kongehuset, og ikke under de ellers relevante grupper, idet jeg anser disse digte for at være politiske digte, der bedst kan samles med lignende politisk bekendende digte; rim- og bindebrevene til Gabel og Tscherning er af samme grunde anbragt under digte til embedsmænd, idet digtene næppe kan betragtes som selskabelig leg, de er derimod bønsskrifter og hyldestdigte til politiske magthavere, enkelte måske derfor med direkte bagtanke på kongen, thi de to nævnte tysktalende statsmænd har næppe kunnet læse Bordings digte med nogen forståelse. Et akrostikon i en hyrdevis (nr. 143) afslører den som et frierdigt, men på grund af hele den bukoliske tradition er digtet forblevet under hyrdedigtningen, så meget mere som en række andre hyrdeviser ligeledes er formede med et akrostikon, hvor det dog ikke har været muligt at bestemme personen eller lejligheden eller motivet. Konsekvens på dette felt har ikke været rimelig eller gennemførlig, thi så skulle digte som de to over Jørgen Brase og Søren Portner (nr. 80 og 81) have været anbragt i forbindelse med hyldestdigte til Tscherning og Ejler Holck; der

kunne nævnes flere lignende tilfælde, men de anførte får række.

Med disse modifikationer er der gennemført en genreopstilling i lighed med den i Kingo- og Worm-udgaverne anvendte; inden for de enkelte genrer er ordningen forskellig: i lejlighedsdigtene (I-X, XIII) er opstillingen kronologisk, svarende til første afdeling af 1735-udgaven, der opstiller samtlige lejlighedsdigte kronologisk og anbringer ikke daterbare digte til sidst i denne store uspecificerede afdeling; det samme er gjort her; men xxvii under den i forordet nævnte revision af kommentaren er det lykkedes bogstavelig talt lige til renskriften at tidsfæste en række af disse tidligere ikke daterede tekster; da dette først var aldeles klart efter opsætningen af første bind, har det ikke været muligt at rokere om på teksterne, hvorfor disse landvindinger kun fremgår af kommentarens dateringer, men dog præliminært kan aflæses af dateringerne i indholdsfortegnelsen til første bind.

Dette kronologiske princip har ikke kunnet anvendes på det øvrige materiale. Som jeg har omtalt i en afhandling i *Daphnis VIII* (1979) (spec. p. 90-91), har Bording på et vist tidspunkt syslet med planer om en udgave af sine digte, og til det formål har han samlet sine hyrdedigte, forsynet dem med titler og nogle endda med årstal, men antallet er så lille, at opstillingen af digtene i nærværende udgave følger 1735-udgavens alfabetiske princip. At der har været reelle planer om en udgave, kan i øvrigt ses af, at Bording o. 1665 har lavet en omfangsberegning af sine digte (se *Danske Studier* 1974, p. 144ff.).

For salmerne gælder det, at hovedafdelingen er alfabetisk ordnet ligesom i 1735-udgaven, mens evangeliesalmerne følger Bordings rækkefølge, der er kirkeårets. Hans tanke har vel været den at skrive til alle årets søn- og helligdage, men en sådan systematik lå ikke for ham, så han blev aldrig færdig; 1735-udgaven har ændret denne oprindelige rækkefølge en smule. Digtene i gruppe XVII følger (1) genreopdelingen og (2) den pågældende gruppes ovenfor omtalte ordningsprincip.

Af det nævnte vil det fremgå, at Bordings tekster foreligger dels i originalhåndskrifter, dels i originaltryk og dels i afskrifter af for det meste aldeles ukendte skrivere. I nogle tilfælde eksisterer der både et originalhåndskrift og et førstetryk, og i disse tilfælde har jeg omend med nogen tøven valgt at følge originalhåndskrifterne (for så vidt det lod sig gøre, idet nogle af disse tekster er ufuldstændige i Bordings manuskript). Den omtalte tøven beror på, at med undtagelse af digt nr. 46 er her klart tale om kladder, og det er rimeligt, at divergenserne mellem kladderne og originaltrykkene er Bordings endelige korrektion af kladderne under renskriften til trykkeriet; imidlertid er det så sjældent, at vi overhovedet har originale digtermanuskripter fra det syttende århundrede, at det har mattet veje tungest til at kunne give et indtryk af Bordings digte i egenhændige versioner; det medfører, at kommentaren vil bringe kladden med alle de oprindelige læsemåder - så vidt de har kunnet læses, thi Bordings rettelser sker ofte på den måde, at han med fed skrift skriver oven i det oprindelige; denne uredigerede tekst efterfølges i kommentaren af et internt variantapparat, der registrerer varianterne mellem originalhåndskriftet og originaltrykket. Originaltrykkene betragtes i alle andre tilfælde som originaler, og i overensstemmelse med almindelige udgivelsesprincipper bringes der ikke varianter fra senere afskrifter. Hovedmængden af bevarede originaltryk har stået til Rostgaards disposition, men enkelte har han ikke kunnet erhverve fra ejeren; i så fald har han taget en afskrift, og i næsten alle tilfælde er disse originaltryk nu forsvundne.

I disse tilfælde får 1735-udgaven interesse eller rettere trykforlæggene, som i nogen udstrækning er bevaret i Gks. 2402,4° i Det Kongelige Bibliotek. En sammenligning xxviii viser imidlertid, at Rostgaard - eller hvem han nu har sat til at etablere teksterne - ugenert har ændret ordlyden, sandsynligvis i korrekturfasen; denne konstatering af vilkårligheden i disse tekstændringer er naturligvis af betydning og har været medvirkende til at undgå 1735-udgaven som tekstkilde, når det har været muligt; variantapparatet vil med al ønskelig tydelighed afsløre dette fænomen, thi dér vil man kunne se, at den rostgaardske variant oftest optræder helt isoleret i de markante tilfælde, men derimod ikke i de banale (af/ad); som det stykke af en filolog Rostgaard engang var, erstattede han ofte et almindeligt ord og indsatte et ældre og sjældnere, hvad der vanskeliggør benyttelsen af det velkendte og knæsatte princip om valg af *lectio difficilior*. Selv om man ud fra moderne principper, som dog har det til fælles med Rostgaards, at de ikke er eviggyldige, vil kunne kritisere den i 1735-udgaven anvendte praksis, så skal man ikke glemme, at Rostgaards metode var almindelig anerkendt i tiden; og hans udgave har den fortjeneste, at den dog bragte et forfatterskab i hus, som nok ellers ville have lidt en endnu krankere skæbne, hvis man skal dømme efter udgavens salgsmæssige fiasko; meget, som nu forefindes i udgaven eller i Rostgaards samlinger til udgaven, ville formodentlig være gået definitivt tabt, spredt som dette digtmateriale var på de forskellige steder. Trioen Terpager-Rostgaard-Gram fortjener derfor kun ros for deres indsats. Af en afhandling i kommentarbindet vil det fremgå, hvem der mest fortjente den af disse tre.

Ved teksttilrettelæggelsen har det været opgaven at gengive de foreliggende kilder så nøjagtigt som muligt; udgaven skulle kunne anvendes til filologiske formål - man bør erindre sig, at udgaven blev planlagt på et tidspunkt, hvor filologi endnu ikke på universiteterne blev henregnet under de syv dødsynder. Følgende enkeltheder fortjener en liden bemærkning med på vejen:

I. *Typografi*: Som sædvanlig betegner antikva/kursiv forlæggernes fraktur/antikvasats eller gotisk/latinsk håndskrift, i praksis næsten lig forholdet dansk/latinsk sprog. Opstillingen af lange og korte verslinier i

henholdsvis udelte og todelte sider er sket for pladsbesparelsens skyld, selv om bogen derved bliver noget kompakt og bred; der er som nævnt herved også skævet kraftigt til 1735-udgavens lay-out, men nærværende udgave er på grund af de dobbelte linietællere blevet lidt større på begge ledder.

Anders Bordings lejlighedsdigte udkom i flere forskellige formater, undertiden - dog ikke ofte - som store etbladstryk, og de viser baroktypografien på det allerprægtigste stade. Glæden og sorgen, taknemmeligheden og venskabet, hyldesten og prestigen fik dækkende udtryk i den pompøse, imponerende og ekspressive brug af alt disponibelt materiale i trykkeriet: mange og gerne store skriftgrader, røskrammer, typografiske vignetter, lejlighedsvis symbolske træsnit, som dog ikke er fremtrædende i Bording-materialet. I de vældige titler og overskrifter ses en vis udvikling fra de tidlige, renæssanceprægede, hvor skriftgrader og typografisk form dominerer over en opdeling af ordlyden efter indhold og vigtighed, til de højbarokke titler, hvor man trods megen fryd over majestætisk pomp og pragt er på vej til det moderne titelblads opdeling og fremhævelse efter indholdets vægt. Den for os så fremmede xxix pudsighed, at sidste del af et måske centralt ord, som for eksempel navnet på den besungne person, findes i næste linie med dennes meget beskednere skriftgrad, forsvinder dog ikke i Bordings tid.

Skønt fotosatsen har langt lettere end blytypesatsen ved at præstere skriftgrader af forskellig størrelse i overskrifterne, er skriftvalget i udgaven blevet modereret i højere grad, end 1735-udgaven gør i forhold til originaltrykkene. Disses pragt er reduceret til højst tre grader, mens linedelingerne så vidt muligt er bibeholdt; og de store indledningsbogstaver over indtil 6-8 linier, som er helt uadskillelige fra baroktypografien, har vi af økonomiske grunde måttet negligere. Derimod tillader fotosatsen at sætte enkeltord med lidt større skrift, og det har vi foretrukket for spatiering, der er et ukendt fænomen på Bordings tid. For at råde bod på disse reduceringer bringes i kommentarbindet en række facsimiler såvel af markante typografiske eksempler som af Bordings egenhændige manuskripter; trods den nødvendige formindskelse vil de forhåbentlig give læseren et begreb om, i hvor høj grad lejlighedsdigtenes ydre fremtræden var led i deres hele psykologiske virkning; gengivelsen af Bordings håndskrifter skulle kunne give læseren et indtryk af en kunstnerisk yderst bevidst digter ved arbejdsbordet, og den læser, der er i stand til at stride sig igennem dette virvar af rettelser, vil også kunne konstatere, at Bording har en intention og først stopper med arbejdet, når han har fundet det dækkende udtryk for denne tanke; hans rettelser er derfor så godt som altid forbedringer.

II. *Ortografi*: Det er tilstræbt at bringe alle udgavens tekster, hvad enten der er tale om originalmanuskripter, originaltryk eller blot sene afskrifter, så nøjagtigt som muligt; men tvivlstilfælde vil der altid opstå. Forkortelser i de danske og latinske tekster er opløst uden bemærkninger, idet der udelukkende er tale om tidens helt gængse tegn ([x] = mm), og de optræder faktisk meget sjældent. Det kan ofte være vanskeligt med sikkerhed at afgøre, om skriveren/sætteren skriver to ord sammen, eller om der er tilstrækkelig afstand mellem, til at man må antage, at han har skrevet to ord og ikke ét; i disse tilfælde har et personligt skøn afgjort sagen. Endnu på Bordings tid var der ikke skabt klarhed over brugen af j/i og J/I; den gotiske trykskrift skelner ligesom også håndskriften mellem i og j (rige/rjge), uden at der er nogen betydningsforskel endside noget princip eller konsekvens i denne tvetydighed; i de store bogstaver bruges så godt som udelukkende ét og samme tegn, som her gengives ved J; årsagerne til dette bogstavpedanteri er to: det hænder om end yderst sjældent, at trykker/ skriver faktisk skriver et uforveksleligt I, og da trykker og skriver ligeledes skriver: ieg/jeg, har det ud fra de praktiske regler været logisk at gengive dette fælles J-I som J, hvorved det har været muligt at gengive det sjældne I ved sit særlige tegn. Jeg skal imidlertid blankt erkende, at tiden er løbet fra den slags filologi for filologiens egen skyld, og vil anbefale, at man gengiver dette J i overensstemmelse med moderne principper, så meget mere som det er aldeles vist, at læseren, der normalt har vænnet sig til den overfilologiske særhed, vil tro, at et normalt I er en trykfejl, hvad det altså ikke er (men immervæk dog stadigvæk desværre kan være!).

xxx

Der er - og jeg skal være den første til at beklage det - anvendt alt for megen tid på at afgøre, om skriveren benytter store eller små bogstaver i begyndelsen af ord; der fandtes på dette område overhovedet ingen regler, selv ikke person- eller stednavne kunne være sikre på at blive bæret med et stort bogstav; vanskeligheden består i, at ifølge teorien findes der store og små bogstaver, men langt de fleste skrivere udnytter ikke til fulde denne forskel, og mange undgår omtrent konsekvent at benytte visse store bogstaver; B, D, F, K, M, V, W er særlig udsatte for fare, ligesom S, hvis frekvens nok er større; det normale er, at disse skrivere, der afgjort er i flertal, vælger den lille bogstavtype, som de så skriver en smule større, hvilket anbringer perfektionistfilologen i et uløseligt millimeterdilemma, som er en bedre sag værdig; efter tredive års erfaringer med dette særlige problem, som er »ey værd en Hækte«, vil jeg ganske enkelt anbefale, at man går over til den af Svend Grundtvig anvendte praksis i »Danmarks gamle Folkeviser«, hvor han gennemfører små begyndelsesbogstaver bortset fra sted- og personnavne. Skulle der om hundrede år dukke det menneske op, som drevet af brændende erkendelsestørst vil undersøge problemet om store og små bogstavets frekvens i det syttende århundrede, vil han alligevel under alle omstændigheder være tvunget til at gå til håndskrifterne og få grå hår af den her skitserede tilstand. Men som sagt, i denne udgave gennemføres endnu engang dette princip om nøjagtighed også i denne henseende, men jeg vil tilstå og forsikre læseren om, at afgørelserne i tvivlstilfælde beror på øjemål og ikke på millimeterafgørelser.

Til slut i dette afsnit vil jeg med en klædelig forsagthed bede læseren om overbærenhed med den ortografiske vilkårlighed, ja totale inkonsekvens, som her bliver så iøjnefaldende på grund af de mange og helt uens kilder; det syttende århundredes skrivende mennesker kendte ikke til sligt pedanteri at skrive det samme ord ens to gange i træk; læseren vil derfor kunne opleve det samme ord skrevet på forbløffende mange måder på yderst kort afstand i samme tekst skrevet af samme skriver, som for eksempel: oc/och/ og, man/mand, dend/den osv. Jeg skal tilstå, at jeg såvel under gennemlæsning af trykmanuskriptet som ved diverse korrekturer gang på gang er kommet i tvivl om rigtigheden af det skrevne og har trængt bibliotekets ekspedition med bestillinger til kontrol af dette galimatias, men desværre forblev uoverensstemmelserne stående. Den samme tilfældighed præger trykkene, men sætternes opfindsomhed i denne henseende er mere behersket. Som ved spørgsmålet J/I bør læseren derfor gennemgående tro på det ofte forvirrende ortografiske billede uden dog at forfalde til en tyrkeretro derpå, for det kan næppe undgås, at der et steds har indsneget sig et farligt oc i stedet for et och.

III. *Interpunktion*: Såvel tryk som håndskrifter har en efter vores norm (selv den liberaleste) helt vilkårlig tegnsætning; også den er respekteret i udgaven, skønt en moderne interpunktion undertiden ville lette læsningen og befri kommentaren for en del stof; da det imidlertid kan få ganske anderledes følger for tolkningen af en tekst at flytte rundt på tegn, er de under alle omstændigheder bevaret; det må overlades læseren i de fleste tilfælde at tolke sådanne steder, først xxxi og fremmest ved at overveje, hvad meningen kan have været med en tilsyneladende urimelig tegnsætning.

IV. *Rettelser*: For originalhåndskrifternes og originaltrykkenes vedkommende er der så at sige kun tale om sjuskefejl eller trykfejl; i farten glemte Bording undertiden et bogstav, eller sætteren lavede en trykfejl, har ikke altid kunnet tyde Bordings kragetæer. Disse fejl er rettet, men selv om det i grunden kunne gøres uden særlig markering (for eksempel den i tryk hyppige forveksling af u/n) har jeg atter af principielle grunde markeret rettelsen i []. I tekster, der kun findes i afskrifter, findes der naturligvis flere og andre og mere graverende fejl, og de er på grundlag af varianter rettet på samme måde; variantapparatet gengiver de forskellige varianter og anfører til sidst tekstgrundlagets form; disse rettelser må naturligvis kun betragtes som forslag fra min side, og nogle er foretaget meget halvhjertet, fordi materialet i grunden ikke byder på nogen reel løsning; men noget skal der jo stå.

V. *Variantapparatet*: Det havde været ønskeligt, om variantapparatet som i ældre udgaver kunne have stået direkte under teksten, men da dette i dag er for bekosteligt, findes apparatet i kommentarbindet. Eftersom både Selskabet og jeg selv under lignende arbejde med Kingo og Worm havde gjort den triste erfaring, at ca. 98 % af varianterne er aldeles interesseløse og ubrugelige til noget som helst, stod det fra begyndelsen klart, at apparatet stort set kun skulle bringe et udvalg af de mere betydningsfulde varianter. Det er naturligt, at de varianter, der konstituerer en fra tekstgrundlaget afvigende type (B, C, D osv) medtages, så at den interesserede læser kan kontrollere, at denne opdeling af håndskrifterne i beslægtede grupper bygger på virkeligt stof; på dunkle steder medtages alle varianter, så at det står klart, hvad omtrent samtidige skrivere kan have ment om stedet. Interpunktionsvarianter medtages ikke, da de på grund af deres enorme mængde ville sprænge alle rammer, og det samme gælder rene varianter af typen er/est, må/mon, rigens/rigets osv.; ordstillingsvarianter medtages kun i begrænset omfang, men medtages, hvor de har metrisk interesse. Det er dog klart, at disse restriktioner har måttet administreres cum grano salis, og jeg vil skønne, at safremt de er overtrådt, er det ved optagelsen af flere varianter, end ovennævnte berettiger til.

VI. *Sidetal, verstæller*: Samtlige ustrofiske tekster er forsynet med verstæller; de strofiske digte nøjes med strotæller af æstetiske grunde. Endvidere anføres for såvel tryks som håndskrifternes vedkommende sidetal; da disse to talsystemer står i samme kolonne, er de markeret forskelligt; verstælleren er umarkeret: 1-4-8 osv., mens sidetal er markeret således: [1] [2] osv.; undertiden støder disse to systemer sammen, og da har, naturligvis, sidetalsangivelsen prioritet, og verstælleren suspenderes. I nogle ganske få tilfælde (nr. 215-218) falder sideskift ikke altid sammen med versskift, men indtræffer midt i en verslinie; skellet markeres da således: //. Ved nogle tryk eller enkelte håndskrevne digte mangler sidetal, men det skyldes da, at der er tale om et étbladstryk eller om ét beskrevet blad; det turde være overflødigt at markere disse tilfælde med et [1]. Af æstetiske grunde er overskrifter normalt ikke, trods deres store længde, forsynet med xxxii linietæller; i kommentaren henvises der dog med tal til de aktuelle steder, men det er kun i få tilfælde, at læseren kan være nødt til at tælle til mere end ti.

VII. *Kommentaren*: Også denne var på forhånd tænkt som en punktkommentar i lighed med Kingo-udgavens. Da kommenteringen af de mange personnavne i Danske Mercurius derimod skulle foregå i form af et mindre biografisk leksikon, overvejedes det kort, om samme praksis skulle gennemføres for digtenes vedkommende, men resultatet blev en vedtagelse af, at dette stof skulle indgå i punktkommentaren, som det skete i Jacob Worm-udgaven; i dag ved arbejdets færdiggørelse hælder jeg i grunden til den anden opfattelse og er endda ikke utilbøjelig til at mene, at en ordliste ville have været nok så praktisk; den foreligger da også udarbejdet, vil dog ikke blive trykt; men ordlisteprincippet bør overvejes ved lignende udgivelser. Meningen var, at en læser skulle kunne tage et enkelt digt og gå til kommentaren og få alle de relevante oplysninger uden at behøve at bladere rundt i bogen for at finde et ord i et af de sidste digte i kommentaren til et af de første digte; et sådant princip fører uvægerligt til gentagelser, men ingen forestiller

sig vel, at en sådan bog læses fra ende til anden af ret mange, og de, der gør noget sådant, behøver måske slet ikke kommentaren og irriteres derfor ikke af gentagelserne. Gennemgående er personerne kommenteret i hvert digt, men her forekommer undtagelser; den vigtigste er Ejler Holck og hans familie, til hvilken Bording har produceret en hel stribe af digte; derfor henvises der i de senere digte til hovedstederne om Holck.

VIII. *Melodier*: Bordings mange viser har været sunget, men desværre er det undtagelser, at melodien oplyses, og noder er endnu sjældnere. Dog bringer kommentaren en fortegnelse over melodistoffet, dels på grundlag af Nils Schiørrings disputats og dels baseret på det supplerende materiale, enkelte varianttekster giver. Melodierne bringes ikke, men der henvises til gangbare tryk.

IX. *Biografi*: Kommentaren vil bringe en biografisk skitse, der på grundlag af konkret materiale vil søge at fremstille, hvad man ved, og gøre op med en række myter, som der ikke synes meget hold i. I forlængelse af biografien bringes 1735-udgavens historie, der vil kunne sige noget om Bordings litterære efterliv.

X. *Kildefortegnelse*: Kommentarbundet vil yderligere bringe en registrant over anvendte håndskrifter og registrere hvert enkelt håndskrifts indhold af Bording-tekster; som et supplement hertil bringes en registrering af Bording-udgivelser inden 1735-udgaven, dvs. af Wielandts og Høpfners antologier. Optryk yngre end 1735-udgaven medtages ikke, da de nedstammer fra denne udgave.